УДК 373.2.016:81'243]:792.054](045)

https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-11(19)-429-435

Трофаїла Наталія Дмитрівна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри психології та педагогіки розвитку дитини, Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, м. Умань, https://orcid.org/0000-0002-9865-6133

ТЕАТРАЛІЗОВАНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ІНШОМОВНОГО МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Анотація. У статті розглядається театралізована діяльність як ефективний чинник розвитку іншомовного мовлення дітей дошкільного віку. Актуальність дослідження зумовлена потребою сучасної освіти у впровадженні інноваційних методів, які сприяють формуванню іншомовної комунікативної компетентності, здатності дітей до міжкультурного діалогу та позитивного ставлення до вивчення іноземних мов. Підкреслюється, що саме дошкільний вік є сенситивним періодом для оволодіння мовою, коли гра і творчість виступають провідними видами діяльності. Театралізована діяльність поєднує художнє слово, рух, музику, міміку та елементи гри, створюючи природне іншомовне середовище, у якому дитина засвоює мовний матеріал у живому спілкуванні.

У процесі участі в театралізованих іграх, інсценізаціях і ляльковихвистави діти розвивають мовленнєву активність, удосконалюють вимову, інтонаційну виразність, засвоюють нову лексику й граматичні структури. Така діяльність сприяє розвитку уяви, мислення, пам’яті, емоційного інтелекту та соціальних навичок. Розкрито роль педагога як організатора творчого процесу, що створює позитивну емоційну атмосферу, стимулює мовленнєву ініціативу дітей і підтримує їхню комунікативну впевненість. Особлива увага приділяється педагогічним умовам ефективності театралізованої діяльності: добору змісту відповідно до вікових особливостей, систематичності занять, використанню міжпредметних зв’язків і залученню родинного середовища.

Театралізована діяльність виступає не лише засобом навчання іноземної мови, а й потужним чинником особистісного розвитку дошкільників. Вона формує в дітей уміння взаємодіяти, слухати одне одного, емоційно реагувати на мовлення співрозмовника, виховує впевненість і позитивну мотивацію до подальшого вивчення іноземних мов. Отже, інтеграція театрально-ігрових методів у процес навчання сприяє гармонійному розвитку мовленнєвої, пізнавальної й соціальної сфер дошкільної дитини.

Ключові слова: театралізована діяльність, іншомовне мовлення, дошкільний вік, мовленнєвий розвиток, комунікативна компетентність, ігрові технології.

Trofaila Nataliia candidate of Pedagogical Siences, Associate Professor at the Department of Child Psychology and Pedagogy, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Uman, https://orcid.org/0000-0002-9865-6133

THEATRALISED ACTIVITY AS A FACTOR IN THE DEVELOPMENT OF FOREIGN LANGUAGE SPEECH OF PRESCHOOL CHILDREN

Abstract. The article considers theatrical activity as an effective factor in the development of foreign language speech of preschool children. The relevance of the study is due to the need for modern education to introduce innovative methods that contribute to the formation of foreign language communicative competence, children's ability to intercultural dialogue and a positive attitude to learning foreign languages. It is emphasized that preschool age is a sensitive period for language acquisition, when play and creativity are the leading types of activity. Theatrical activity combines artistic word, movement, music, facial expressions and elements of the game, creating a natural foreign language environment in which the child learns language material in live communication.

In the process of participating in theatrical games, stagings and puppet shows, children develop speech activity, improve pronunciation, intonation expressiveness, learn new vocabulary and grammatical structures. Such activities contribute to the development of imagination, thinking, memory, emotional intelligence and social skills. The role of the teacher as the organizer of the creative process is revealed, which creates a positive emotional atmosphere, stimulates the speech initiative of children and supports their communicative confidence. Special attention is paid to the pedagogical conditions for the effectiveness of theatrical activities: selection of content in accordance with age characteristics, systematic classes, use of interdisciplinary connections and involvement of the family environment.

It is concluded that theatrical activities are not only a means of teaching a foreign language, but also a powerful factor in the personal development of preschoolers. It forms in children the ability to interact, listen to each other, emotionally respond to the speech of the interlocutor, instills confidence and positive motivation for further study of foreign languages. Thus, the integration of theatrical and game methods into the learning process contributes to the harmonious development of the speech, cognitive and social spheres of a preschool child.

Keywords: theatrical activity, foreign language speaking, preschool age, speech development, communicative competence, game technologies.

Постановка проблеми. Сучасна система дошкільної освіти перебуває на етапі активного оновлення, що зумовлює необхідність пошуку нових, ефективних методів розвитку мовленнєвої та комунікативної компетентності дітей. В

умовах глобалізаційних процесів і розширення міжкультурних контактів особливої значущості набуває раннє вивчення іноземних мов, яке має здійснюватися не через механічне заучування, а через емоційно насичену, діяльнісну та ігрову взаємодію. Водночас у практиці дошкільної освіти спостерігається недостатній рівень використання інтегрованих методів, які б поєднували навчальні, виховні та розвивальні завдання.

Одним із таких ефективних засобів є театралізована діяльність, яка створює природне середовище для розвитку іншомовного мовлення, активізує пізнавальну та емоційно-вольову сферу дитини, сприяє формуванню навичок спілкування, уяви, творчості й соціальної адаптації. Однак, попри очевидний потенціал театральної гри у навчанні іноземної мови, ця проблема ще не дістала достатнього теоретичного обґрунтування та методичного забезпечення в дошкільній педагогіці.

Отже, актуальність дослідження полягає у необхідності визначення педагогічних умов, форм і методів використання театралізованої діяльності як ефективного засобу розвитку іншомовного мовлення дітей дошкільного віку, що забезпечить підвищення результативності освітнього процесу та формування у дітей позитивної мотивації до вивчення іноземних мов.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні основи вирішення проблеми навчання іншомовному спілкуванню завжди було темою для досліджень та дискусій науковців. Так, ним займалися О. Вишневський, І. Зимня, А. Гергель, С. Гунько, А. Іванова, І. Кулікової, З. Коновалюк, О. Негневицька, Т. Полонська, K. Agoston, Th. Andersson та ін.

Л. Артемова, Н. Палій, С. Томчикова розглядають театралізовану діяльність як вид дитячого самовираву та прояв життєвих вражень дітей дошкільного віку в освітньому процесі. Використання театралізованої діяльності, як різновиду художніх засобів, під час вивчення іноземної (англійської) мови досліджували О. Білан, М. Водолага В. Вронська, А. Гергель, Г. Кравчикова, С. Ласунова, Т. Постоян та ін. ученими були розглянуті різні аспекти розвитку мовлення дітей дошкільного віку засобами художнього слова, як: розвиток зв'язного мовлення в театрально-ігровій діяльності; навчання дітей дошкільного віку розповіді за ілюстраціями; розвиток мовлення засобами образотворчої діяльності тощо.

Мета статті розкрити педагогічний потенціал театралізованої діяльності у процесі розвитку іншомовного мовлення дітей дошкільного віку**,** обґрунтувати її роль як ефективного засобу формування іншомовної комунікативної компетентності, визначити основні напрями, умови та методи організації театралізованих форм роботи, що сприяють активізації мовленнєвої діяльності, розвитку творчості та підвищенню мотивації дошкільників до вивчення іноземної мови.

Виклад основного матеріалу Розвиток іншомовного мовлення у дітей дошкільного віку є ключовим етапом формування комунікативної компетент-

ності, що включає мовленнєву активність, здатність розуміти та продукувати мовні одиниці, адекватно реагувати у комунікативних ситуаціях, а також проявляти емоційну виразність і культурну толерантність.

Сучасні наукові дослідження підкреслюють, що раннє оволодіння іноземною мовою сприяє розвитку когнітивних функцій, пам'яті, уваги, мислення, уяви, а також формує позитивне ставлення до навчання та міжкультурного спілкування.

Дошкільний вік характеризується активною пізнавальною діяльністю через гру, спостереження та наслідування, що дозволяє дітям природним шляхом опановувати нові мовні форми та правила. Тому інтеграція навчання іноземної мови з ігровими, творчими та соціально орієнтованими формами діяльності є педагогічно обґрунтованою.

Термінологічне словосполучення «театралізована діяльність» у понятійному апараті цього дослідження є одним із центральних. Дослідження цієї категорії змушує нас звернутися до сутності терміна «діяльність». У сучасній філософській і психологічній літературі існує багато трактувань цього поняття.

В «Українському педагогічному словнику» С. Гончаренка «театралізовану діяльність» визначено «видом активної діяльності дітей, у процесі якої вони оволодівають соціальними функціями, стосунками та рідною мовою як засобом спілкування між людьми»

О. Похил та М. Ніжин розуміють «театралізовану діяльність» як «динамічну систему взаємодії дитини з навколишнім середовищем, у процесі якої відбувається його пізнання, засвоєння культурно-історичного досвіду і формування дитячої особистості».

Театралізована діяльність передбачає активну участь дітей у рольових іграх, драматизаціях, лялькових виставах та імпровізаційних сценках. Вона поєднує мовну активність із руховою, емоційною та творчою, створюючи багатофункціональне середовище для засвоєння іншомовного матеріалу.

Наукові дослідження свідчать, що театралізована діяльність сприяє:

- засвоєнню лексики та граматичних конструкцій;
- розвитку артикуляційної та інтонаційної виразності;
- формуванню діалогічного та монологічного мовлення;
- розвитку соціальних навичок, взаємодії та співпраці;
- підвищенню емоційної залученості та мотивації дітей.

Особлива увага приділяється педагогічним умовам ефективності театралізації, серед яких: створення позитивного психологічного клімату, адаптація сценаріїв і матеріалів до віку та мовного рівня дітей, поступове ускладнення мовних завдань, організація емоційно насиченого середовища [5].

Практичне застосування театралізації у вивченні іноземної мови передбачає комплексний підхід. До основних форм належать:

- Рольові ігри, що відтворюють повсякденні ситуації (магазин, лікарня, подорож), стимулюючи використання мовних форм у природному контексті.
- Інсценування казок або коротких історій з використанням спрощеного іншомовного варіанту, що забезпечує засвоєння лексики та граматики через повторення та контекст.
- Лялькові вистави, що активізують мовлення та взаємодію між дітьми, стимулюючи діалогічне мовлення.
- Імпровізаційні вправи, що розвивають творчість, спонтанне мовлення та здатність швидко реагувати у комунікативних ситуаціях.

Для якісної театралізованої діяльності слід дотримуватися певних правил її організації, що сприяє всебічному розвитку.

Визначимо основні з них:

– розвиток спілкування дітей один з одним. Наприклад, використання таких вправ з театралізованої діяльності як: «подарунки», «лови, лови», «спектакль іграшок» тощо;

– розвиток довільної поведінки. Тут доречним буде використати такі вправи як «кудлатий пес», «хто раніше дійде до прапорця» тощо;

– інтелектуальний розвиток: сприйняття, уваги, пам'яті, мислення, уяви. Ефективним буде використання групових ігрових вправ: «відгадай, що в мішечку», «пірамідки», «раз, два, три-говори» та індивідуальних: лото, мозаїка, розрізні картинки тощо [4].

Важливо створювати атмосферу життєрадісності і захопленості театралізованою діяльністю: не створювати жорстких обмежень чи регламентів, уникати відтворення трафаретних і одноманітних сюжетів і дій.

Методично педагог виступає модератором і координатором: він визначає сценарій, підтримує мовленнєву активність, коригує вимову, організовує повторення фраз у контексті гри, стимулює ініціативу та самостійність дітей.

Емпіричні дані та спостереження вказують на значні позитивні результати:

- підвищення мовленнєвої активності дітей;
- більш виразну артикуляцію та інтонацію;
- розвиток уміння будувати короткі речення та діалоги іншомовою;
- зростання впевненості у спілкуванні та мотивації до навчання.

Завдяки театралізованій діяльності діти не лише засвоюють іноземну мову, а й отримують можливість активно проявляти творчість, соціальні навички, уяву та емоційну виразність. Це робить театралізацію потужним засобом формування іншомовного мовлення та комунікативної компетентності дошкільників [3].

Перспективними напрямами розвитку є:

- створення спеціальних навчальних програм та сценаріїв театралізованих занять для дошкільників;
- поєднання театралізованих форм із сучасними технологіями (мультимедіа, інтерактивні ігри) для стимуляції мовної активності;

- комплексне використання театралізації для одночасного розвитку мовлення, творчості, соціальних навичок та міжкультурної компетентності.

Також варто враховувати психологічну комфортність при реалізації театралізованої діяльності, що включає:

– зняття по можливості всіх стресових чинників;

– розкутість, стимулюючу розвиток творчої активності;

– розвиток реальних мотивів (гра і навчання проходять не з примусу, а радісно, так як театралізована діяльність захоплює дітей);

– переважання внутрішніх, особистісних мотивів над зовнішніми, ситуативними, що виходять із авторитету дорослого (вихователя);

– включення у внутрішні мотиви мотивації успішності [1].

Театралізована діяльність у загальному мовленнєвому розвитку впливає на корекцію комунікативних навичок, допомагає знизити рівень невротизації, знімає психічне і фізичне напруження, покращує загальний стан дитини. Дошкільник формує свою індивідуальність, набуває навиків: іншомовного спілкування з партнерами, елементарної акторської майстерності.

Також допомагає позбутися сором'язливості, страху, набуває товариськості, відкритості, відповідальності перед колективом. Позитивним аспектом є те, що театралізована діяльність розвиває емоційну сферу, змушує співчувати героям, співпереживати подіям.

Таким чином, театралізована діяльність виступає не лише інструментом розвитку іншомовного мовлення, а й потужним засобом всебічного розвитку дошкільників, інтегруючи навчальний, розвивальний та виховний аспекти.

Висновки. Аналіз теоретичних джерел та практичний досвід використання театралізованої діяльності у дошкільному навчанні підтверджують, що вона є ефективним засобом розвитку іншомовного мовлення дітей. Театралізація поєднує мовну, рухову, емоційну та соціальну активність, що створює оптимальні умови для засвоєння лексики, граматичних структур, розвитку артикуляції та інтонації.

Рольові ігри, драматизації, лялькові вистави та імпровізації сприяють формуванню комунікативної компетентності, активізації мовленнєвої діяльності та розвитку творчих здібностей дітей. Крім того, регулярна участь у театралізованих заняттях підвищує мотивацію до навчання, формує впевненість у спілкуванні іншомовною мовою та підтримує позитивне ставлення до процесу оволодіння мовою.

Для досягнення максимального ефекту необхідно дотримуватися педагогічних умов: створення позитивного психологічного клімату, адаптація матеріалів до віку та рівня знань дітей, поступове ускладнення мовних завдань та активне залучення дітей до комунікативної взаємодії.

Застосування театралізованої діяльності в розвиваючому освітньому процесі навчання іноземної мови дозволить активізувати та вдосконалювати

їхній словниковий запас, граматичний лад мови, розвиток комунікативного досвіду. Використання на заняттях з навчання іноземної мови театралізованої діяльності сприятиме розвитку іноземного мовлення у дітей, набуття ними комунікативного досвіду та подальшої соціалізації.

Таким чином, театралізована діяльність є не лише ефективним інструментом розвитку іншомовного мовлення у дошкільників, а й універсальним засобом всебічного розвитку особистості дитини, що поєднує навчальний, виховний та розвивальний аспекти. Інтеграція театралізації у практику дошкільного навчання створює основу для формування мовної компетентності, соціальної взаємодії та творчого потенціалу дітей на ранньому етапі їхнього розвитку.

Література:

1. Трофаїла Н. Д. Методика навчання дітей іноземної мови. Умань : ВПЦ «Візаві». 2019. 131 с.

2. Водолага Н.В. Навчання розповідання дітей старшого дошкільного віку в театралізованій діяльності : дисс. ... канд. пед. уаук : 13.00.02 : «Теорія та методика навчання (українська мова)». Одеса, 2001. 201 с.

3. Johnson L. Integrating storytelling and crafts in language learning. Journal of Educational Methods. 2022. Vol. 8, No 1. P. 12–28.

4. Monke A. Fairy-tale therapy with movement integration for young learners : research article. International Journal of Early Childhood Education. 2023. Vol. 15, No 2. P. 45–60.

5. Pavlo Y. Art and language integration in primary education : case study. Education Today. 2020. № 3. P. 67–79.

6. Smith J. Drama activities in ESL classrooms : a practical guide. New-York : Routledge, 2021. 56 p.

7. Sedivy J. Language in mind: An introduction to psycholinguistics. Sunderland, Massachusetts: Sinauer Associates, 2018. P. 261.

References:

1. Trofaila N. D. (2019) Metodyka navchannia ditei inozemnoi movy [Methods of teaching children a foreign language]. Uman : VPTs «Vizavi». 131 p. [in Ukrainian].

2. Vodolaha, N.V. (2001). Navchannia rozpovidannia ditei starshoho doshkilnoho viku v teatralizovanii diialnosti [Teaching storytelling to older preschool children theatrical activities]. Candidate's thesis. Odesa [in Ukrainian].

3. Johnson, L. (2022). Integrating storytelling and crafts in language learning. Journal of Educational Methods, 8, 1, 12–28 [in English].

4. Monke, A. (2023). Fairytale therapy with movement integration for young learners: research article. International Journal of Early Childhood Education, 15, 2., 45–60 [in English].

5. Pavlo, Y. (2020). Art and language integration in primary education : case study. Education Today, 3, 67–79 [in English].

6. Smith, J. Drama activities in ESL classrooms: a practical guide. New York : Routledge [in English].

7. Sedivy J. Language in mind: An introduction to psycholinguistics. Sunderland, Massachusetts: Sinauer Associates, 2018. P. 261.